

18. november 2011

Til Folketingets Kulturdvalg

Henvendelse om EU-direktivforslag om ophavsret og orphan works, KOM (2011) 289; samråd i Folketingets Kulturdvalg den 23. november og møde i Folketingets Europaudvalg den 30. november.

Aftalesystemer og ophavsret fungerer i praksis i Danmark, sådan at de danske borgere kan få del i den danske kulturarv. Et eksempel er Bonanza på DR's hjemmeside. Men nu truer et EU-direktiv med at besværliggøre og bureaukratisere muligheden for at give digital adgang til kulturprodukterne. Danske politikere må handle nu for at sikre det fleksible danske system.

Direktivforslaget om orphan works (dvs. værker, hvor man ikke kan identificere eller lokalisere alle rettighedshaverne) tilstræber at løse et problem, der ikke er særlig stort, og som endda kun udgør en delmængde af de værker, der må antages at blive omfattet af digitaliseringsprojekter. Men ikke nok med det: Direktivforslaget forsøger samtidig at løse det lille problem på en måde, som medfører betydeligt bureaukrati, væsentlige offentlige merudgifter samt retsuskikkerhed for såvel rettighedshaverne som kulturarvsinstitutioner. Forslaget risikerer at gøre det dyrere og mere besværligt at klarere ophavsrettigheder til skade for såvel rettighedshaverne som kulturarvsinstitutioner samt deres brugere. Dette er særligt uheldigt, når det drejer sig om et så vigtigt samfundsområde som digitalisering af kulturarven.

Direktivforslaget giver således anledning til mange problemer og rejser mange tvivlsspørgsmål. Dette er beskrevet nærmere i Kulturministeriets grund- og nærhedsnotat af 1. juli 2011.:
[http://www.ft.dk/samling/20111/kommissionsforslag/kom\(2011\)0289/bilag/1/1018299/index.htm](http://www.ft.dk/samling/20111/kommissionsforslag/kom(2011)0289/bilag/1/1018299/index.htm)

DR, Det Kgl. Bibliotek, Statsbibliotek og danske rettighedshaverorganisationer, der repræsenterer ophavsmænd, udøvende kunstnere, forlæggere og producenter, er enige om, at det væsentligste problem i direktivforslaget handler om aftalelicens. Problemet er beskrevet nærmere i et debatindlæg, der blev bragt i Berlingske den 10. november:
<http://www.b.dk/kommentarer/kulturens-guld-skal-ud-til-folket>

I virkeligheden skulle direktivet skrives helt om for at være acceptabelt, men vi vil kunne leve med det, hvis det ændres efter følgende retningslinjer:

- Betragtning 20: Det skal præciseres, at medlemsstaterne kan opretholde ikke alene eksisterende, men også fremtidige aftalelicenser. Sikringen af aftalelicens som alternativ til en undtagelse fra ophavsretten bør også fremgå af selve direktivteksten.

- Værker, hvor blot nogle af bidragerne ikke er identificerede/lokaliserede, betragtes som forældreløse. Det skal præcisere, at identificerede/lokaliserede rettighedshavere bevarer fuld eneret, også selv om det drejer sig om værker, hvor andre bidragerne ikke er identificerede/lokaliserede.
- Alle bidragerne til et værk, som man på et tidspunkt ikke har kunnet identificere/lokalisere, skal kunne ophæve deres orphan work-status på et hvilket som helst tidspunkt, og det skal præciseres, at disse rettighedshavere har krav på vederlag også for allerede foretagne brug. Der er rejst tvivl om, hvorvidt direktivforslaget harmonerer med de internationale konventioner om ophavsret, fordi direktivet lægger op til fri brug af værkerne uden tilladelse fra rettighedshaverne eller deres organisationer. Denne præcisering om vederlæggelse vil hjælpe med til at mindske dette problem.

Med venlig hilsen

Erland Kolding Nielsen, direktør for Det Kgl. Bibliotek

Svend Larsen, direktør for Statsbiblioteket

Peter Schønning, advokat for danske rettighedshaverorganisationer